

**Комунальний заклад Львівської обласної ради
«Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»
Кафедра практичної психології**

**Програма підвищення кваліфікації
педагогічних працівників закладів загальної середньої
освіти та закладів дошкільної освіти
«Психологія протистояння впливу, нападу та
маніпулюванню»**

Програма підвищення кваліфікації розглянута і рекомендована
до затвердження на засіданні кафедри практичної психології

(Протокол № 2 від 21 лютого 2022 р)

Завідувач кафедри

Ігор КОРНІЄНКО

Програма підвищення кваліфікації затверджена науково-методичною радою

(Протокол № 2 від 24.02.2022 р)

Голова науково-методичної ради

Павло ХОБЗЕЙ

Програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, закладів дошкільної освіти **«Психологія протистояння впливу, нападу та маніпулюванню»**

Розробник:

Доцент кафедри практичної психології, кандидат психологічних наук Н.М. Бамбурак

Загальні відомості

Мета: узагальнення та удосконалення знань з основ психологічного впливу та маніпулюванню в професійній діяльності, зреалізування у слухачів вмінь застосовувати загальні та спеціальні техніки щодо ідентифікації прихованого управління в сферах життєдіяльності людини та сформуванню їхню готовність та профкомпетентність діагностувати та долати моделі психологічного зараження.

Напрямок: забезпечення та розвиток протистояння впливу, нападу та маніпулюванню в соціальному середовищі, зокрема:

1. Знати основні види моделей та механізмів психологічного впливу, методи та прийоми прихованого управління.
2. Знати особливості, види та механізми маніпулювання у різних сферах життєдіяльності, універсальний алгоритм захисту від маніпулювання; особливості та методи індуктивно-семантичного (вербального) та невербального навіювання та підкорення, зміст та види психологічного зараження та методи подолання даного явища.
3. Вміти ідентифікувати мішені впливу та приховане управління в сферах життєдіяльності людини, виокремлювати маніпулювання інформацією та ідентифікувати затрати маніпулятивних відносин у різних сферах життєдіяльності, діагностувати обман та застосовувати методи захисту від маніпулювання, а саме: пасивний захист, активний захист та контрманіпуляцію.
4. Розуміння важливості командного підходу у роботі з дитиною з особливими освітніми потребами.
5. Оволодіння методиками та техніками протистояння впливу, нападу та маніпулюванню.

Місце надання освітньої послуги: Комунальний заклад Львівської обласної ради «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти», заклади освіти Львівської області.

Обсяг: 8 годин.

Форма підвищення кваліфікації: очна, дистанційна.

Опис спецкурсу

Категорія слухачів	Характеристика спецкурсу
Педагогічні працівники закладів дошкільної освіти та закладів загальної середньої освіти	Лекцій: 2 годин Практичні заняття: 6 годин

Цілі спецкурсу: У результаті підвищення кваліфікації відповідно до навчального плану спецкурсу педагогічні працівники будуть:

знати:

- основні види моделей та механізмів психологічного впливу;
- методи та прийоми прихованого управління;
- особливості, види та механізми маніпулювання у різних сферах життєдіяльності;
- універсальний алгоритм захисту від маніпулювання;
- теоретичні концепції та моделі процесу переконання;
- особливості та методи індуктивно-семантичного (вербального) та невербального навіювання та підкорення;
- зміст та види психологічного зараження та методи подолання даного.

розуміти:

- власні потреби;
- як протистояти психологічному впливу, нападу та маніпулюванню.

вміти:

- аналізувати моделі психологічного впливу, а також діагностувати механізми психологічного впливу на особистість, мікро- та макрогрупу;
- оволодіти психотехнологіями впливу на особистість;
- ідентифікувати мішені впливу та приховане управління в сферах життєдіяльності людини;
- виокремлювати маніпулювання інформацією та ідентифікувати затрати маніпулятивних відносин у різних сферах життєдіяльності;
- діагностувати обман та застосовувати методи захисту від маніпулювання, а саме: пасивний захист, активний захист та контрманіпуляція;
- виокремлювати фонові фактори в НЛП та оволодіти технікою рефреймінгу;
- систематизувати та аналізувати інформацію для вирішення професійних та наукових завдань;
- діагностувати ризики індуктивно-семантичного та невербального навіювання в різних сферах життєдіяльності.;
- діагностувати та долати моделі психологічного зараження у різних сферах життя.

Завдання спецкурсу:

- навчитися активно взаємодіяти та впливати на психіку особистості, враховуючи її потенційні, вікові та індивідуальні психологічні особливості;
- ознайомити слухачів з основними підходами психологічного впливу та маніпулювання в їхній професійній діяльності;
- озброїти слухачів знаннями та вміннями застосовувати загальні та спеціальні техніки щодо ідентифікації прихованого управління в сферах життєдіяльності людини;
- сформулювати готовність та профкомпетентність у слухачів умінь діагностувати та долати моделі психологічного зараження у різних сферах життя.

Очікувані результати :

Визначати основні види моделей та механізмів психологічного впливу, методи та прийоми прихованого управління

Здійснювати ідентифікацію мішеней впливу та прихованого управління в сферах життєдіяльності людини

Зреалізувати універсальний алгоритм захисту від маніпулювання

Розвинути вміння постійного розвитку та вдосконалення професійної компетентності педагогічного працівника щодо протистояння моделям психологічного зараження у різних сферах життя

Контроль за знаннями слухачів проводиться: під час виконання завдань на практичних заняттях за допомогою постановки дискусійних запитань.

Оцінювання у вербальній формі проводиться на основі отриманої зворотної інформації від слухачів про результативність підвищення кваліфікації з можливістю внесення змін у методику роботи зі слухачами курсів.

Засоби навчання:

Інформаційно-методичні

1. Опорні конспекти
2. Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи.
3. Глосарій основних термінів та понять зі спецкурсу.
4. Питання для самоконтролю.
5. Фонд електронних документів

Матеріально-технічні

Мультимедійна установка та комп'ютерна техніка для демонстрації презентаційного матеріалу та навчальних відео.

Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації:
сертифікат

II. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Організаційне заняття

Час за робочою навчальною програмою – 1 година

Тема 1. Реєстрація учасників. Формування очікувань та запиту учасників (практичне, 1 година)

Модуль 1. Психологічний вплив та психотехнології протистояння маніпулюванню та впливу

Час за робочою навчальною програмою – 7 години

Тема 1.1. Зміст, види, модель та механізми психологічного впливу. (лекція, 2 години)

План лекційного заняття

1.1.1. Психологічний вплив як дія на стан, думки, почуття і вчинки особистості. Ініціатори впливу. Адресат впливу.

- 1.1.2. Відкрита та прихована взаємодія. Види психологічного впливу.
1.1.3. Модель психологічного впливу. Психологічні механізми впливу. Психологічні та непсихологічні засоби впливу. Цілі впливу.

Тема 1.2. Маніпулювання та захист від маніпулювання. (практичне заняття, 1 година)

План практичного заняття

- 1.2.1. Поняття маніпулювання. Затрати при маніпулюванні..
1.2.2. Критерії маніпуляції. Гедоністична та прагматична маніпуляція. Зустрічна маніпуляція.
1.2.3. Зустрічна маніпуляція. Універсальний алгоритм захисту. Пасивний та активний захист. Контрманіпуляція.

Тема 1.3. Психотехнології протистояння впливу, нападу та маніпулюванню. (практичне, 4 години)

План практичного заняття

- 1.3.1. Поняття цивілізованого протистояння. Алгоритм цивілізованого протистояння.
1.3.2. Психологічний самозахист (психологічне самбо). Інформаційний діалог. Конструктивна критика.
1.3.3. Конструктивна критика. Цивілізована конфронтація. Допоміжні способи протистояння впливу (енергетична мобілізація, творчість, ухилення).

Запитання для практичних та семінарських занять

1. Ініціатори впливу.
2. Модель психологічного впливу.
3. Психологічні та непсихологічні засоби впливу.
4. Цивілізований вплив (аргументація, контраргументація, самопросування).
5. Фонове забезпечення.
6. Транзактний аналіз прихованого управління.
7. Мішені впливу.
8. Маніпулювання в різних сферах життя особистості..
9. Гедоністична та прагматична маніпуляція.
10. Зустрічна маніпуляція.
11. Контрманіпуляція.
12. Рефреймінг.
13. Навіювання та зараження.
14. Пробудження імпульсу до навіювання.
15. Поняття цивілізованого протистояння.
16. Цивілізована конфронтація.
17. Техніки психологічного самбо.

18. Допоміжні способи протистоянню впливу.

ІІІ. РОЗПОДІЛ ГОДИН ЗА ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ Очна форма навчання

Назви тем	Кількість годин			
	Усього	Лекції	Практичні	Семінарські
Організаційне заняття	1		1	
Тема 1. Реєстрація учасників. Формування очікувань учасників			1	
Модуль 1. Психологічний вплив та психотехнології протистояння маніпулюванню та впливу	7	2	5	
Тема 1.1. Зміст, види, модель та механізми психологічного впливу		2		
Тема 1.2. Маніпулювання та захист від маніпулювання			1	
Тема 1.3. Психотехнології протистояння впливу, нападу та маніпулюванню			4	
Всього годин:	8	2	6	

Дистанційна форма навчання

Назви тем	Кількість годин			
	Усього	Онлайн-лекція	Онлайн-практичне	Форум
Організаційне заняття	1		1	
Тема 1. Реєстрація учасників. Формування очікувань учасників			1	
Модуль 1. Основні підходи до організації інклюзивного навчання	7	2	5	
Тема 1.1. Спеціальне та інклюзивне навчання дітей з особливими освітніми потребами		2		
Тема 1.2. Формування компетентностей вчителя для реалізації інклюзивного навчання			1	
Тема 1.3. Основні принципи навчально-виховної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами			4	
Всього годин:	8	2	6	

Список літератури:

Основна:

1. Губенко Л.Г., Немцов В.Д. Культура ділового спілкування: Навчальний посібник. – К.: ЕксОб, 2002. – 200 с.
2. Заветный С.А. Личность и общество: проблемы и перспективы управления: Монография. – К.: Изд. ПАРАПАН, 2008. – 256 с.
3. Заветный С. О., Пономарьов О. С., Пазиніч С. М. Філософія впливу: Монографія. – Харків: Видавець Савчук О.О., ХНТУСГ ім. П. Василенка, 2011. – 204 с.
4. Заветный С. О., Пономарьов О. С., Пазиніч С. М., Моїсєєва Н. І., Кострикін О. В. Психологія управлінського спілкування: Текст лекцій. – Харків: ХНТУСГ ім. П. Василенка, 2009. – 54 с.
5. Коваленко А.Б. Психологія розуміння.–К.: Геопринт, 1999.– 184 с.
6. Краткий психологический словарь / Сост. Л.А. Карпенко; Под ред. А.В. Петровского, М.Г. Ярошевского. – М.: Политиздат, 1985.– 431 с.
7. Краткий философский словарь. Под редакцией А.П. Алексеева. Изд. 2-е, перераб. и доп. – М.: Проспект, 2001. – 496 с.
8. Кремень В.Г., Пазиніч С.М., Пономарьов О.С. Філософія управління: Підручник. – К.: Знання України, 2007. – 360 с.
9. Майерс Д. Социальная психология / Пер. с англ.. – СПб.: Питер Ком, 1998. – 688 с.
10. Обозов Н.Н. Психология межличностных отношений. – К.: Лыбидь, 1990. – 192 с.
11. Панасюк А.Ю. Управленческое общение: Практические советы. – М.: Экономика, 1998. – 112 с.
12. Панфилова А.П. Деловая коммуникация в профессиональной деятельности: Учебное пособие. – СПб.: Знание, ИВЭСЭП, 2001. – 496 с.
13. Пономарьов О.С. Єдність природного і соціального буття й діяльності людини як джерело культуротворення // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти. – Вип. 18 (22). – 2008. – С. 142-151.
14. Пономарьов О.С. Телеологічні аспекти філософії спілкування // Філософія спілкування. – 2010. – № 3. – С. 71-78.
15. Потеряхин А. Психологическое воздействие в управленческом общении // Персонал. – 1998. – № 8. – С. 56-59.
16. Прангишвили А.С. Исследования по психологии установки. – Тбилиси, 1967. – 124 с.
17. Психология и этика делового общения: Учебник для вузов / Под ред В.Н. Лавриненко. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 326 с.
18. Романовський О.Г., Пономарьов О.С., Лаврентьєва А.О. Психологія управління: Навчальний посібник. – Харків: НТУ «ХП», 2001. – 161 с.
19. Романовский А.Г., Пономарев А.С., Резник С.Н. Психология понимания в управленческом общении: Учебное пособие. – Харьков: НТУ «ХПИ», 2002. – 108 с.
20. Самыгин С.И., Столяренко Л.Л. Психология управления: Учебное пособие. – Ростов н/Д.: Фенікс, 2001. – 512 с.
21. Социальна філософія: Учебник. – Под ред. И.А. Гобозова. – М.: Издатель Савин С.А., 2003. – 528 с.

22. Старобинский Э.Е. Как управлять персоналом. – М.: ЗАО «Бизнес-школа Интел-Синтез», 1998. – 368 с.

23. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Л.Л., РОМАНОВСЬКИЙ О.Г., ПОНОМАРЬОВ О.С. Ділова бесіда в системі управлінських технологій: навчальний посібник. – Харків: НТУ «ХП», 2002. – 159 с.

24. Узнадзе Д.Н. Психологические проблемы мотивации поведения человека. – М.: Наука, 1969. – 213 с.

25. Чалдини Р. Психология влияния. – СПб.: Питер, 2000. – 272 с.: (Серия «Мастера психологии»).

Допоміжна:

1. Берн Э. Игры, в которые играют люди. Люди, которые играют в игры. – М.: Прогресс, 1988. – 400с.

2. Бодалев А. А. Восприятие и понимание человека человеком. — М.: МГУ, 1982.—200 с.

3. Доценко Е.Л. Психология манипуляции: феномены, механизмы, защита. – М.: МТЦ ТОО „Черо“, 1996. – 289с.

4. Дуткевич Т.В. Конфліктологія з основами управління: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 456с.

5. Келли Г., Тибо Дж. Межличностные отношения. Теория взаимозависимости // Современная зарубежная социальная психология. — М.: МГУ; 1984. — С. 61-81.

6. Салем М. Как читать человека: пер с англ. Б.Каратаева. – Харьков, 2008. – 320с.

7. Фишер Р., Юри У. Путь к согласию, или переговоры без поражения / Пер. с англ. —:Наука, 1992. —158 с.

8. Шейнов В.П. Искусство управлять людьми. – М.: АСТ, Минск: Харвест, 2008. – 512с.

9. Шейнов В.П. Психологическое влияние. – М.: АСТ, Минск: Харвест, 2007. – 764с.

10. Щекин Г. В. Как читать людей по их внешнему облику. — К: Украина, 1993. —239 с.